

Радченко Т. А.,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри перекладу
Дніпровського державного технічного університету

ЛЕКСИЧНІ ІННОВАЦІЇ В ІНТЕРНЕТ-СЕРЕДОВИЩІ

Анотація. Статтю присвячено з'ясуванню особливостей виникнення та функціонування лексичних інновацій англійської мови в Інтернет-середовищі. Наведено приклади найпопулярніших неологізмів, насамперед 2017 р., за версіями авторитетних видань англійської мови.

Ключові слова: неологізм, лексична інновація, слово року, Інтернет-середовище.

Постановка проблеми. Лексична система англійської мови перебуває в стані безперервного розвитку й активно поповнюється новоствореними лексичними одиницями – неологізмами. Як справедливо зазначають мовознавці, «яскравими факторами, що засвідчують динамічний характер мови, є неологізація її лексичного складу й інноваційні (насамперед лексико-семантичні) процеси, пов'язані з реалізацією нових можливостей мовної системи, зокрема словотвірних» [1, с. 138].

Продуктивним джерелом лексичних інновацій сьогодні є всесвітня інформаційна мережа Інтернет. Із накопиченням англійських неологізмів, які функціонують в Інтернет-середовищі, як результат, виникає широке коло питань, пов'язаних із визначенням факторів, що зумовлюють їх появу, вивченням способів їх утворення, лексикографічною фіксацією нових слів і значень, оцінкою їх ролі в поповненні лексичного складу мови, а також проблемами їх перекладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти в галузі неології неодноразово ставали предметом наукових розвідок таких мовознавців, як І. Андрусак, Т. Виноградова, О. Дзюбіна, С. Єнікєєва, Ю. Жлуктенко, В. Заботкіна, Ю. Зацний, О. Кубрякова, А. Левицький, М. Лукіна, Е. Лук'янченко, О. Мальярчук, В. Овсянніков, Т. Пахомова, М. Полюжин, О. Селіванова, А. Уфимцева, А. Янков та ін.

У сучасній лінгвістиці лексичні інновації викликають зростаючий інтерес дослідників: складаються різноманітні словники нової лексики, випускаються доповнення та додатки до вже наявних, з'являються списки нових слів в Інтернеті тощо.

Мета статті – з'ясувати особливості виникнення та функціонування лексичних інновацій англійської мови в Інтернет-середовищі.

Виклад основного матеріалу. Беззаперечним є твердження, що Інтернет є потужним комунікативним середовищем [2, с. 5]. Т. Виноградова у статті «Специфіка спілкування в Інтернеті» виокремлює п'ять характерних особливостей спілкування через Інтернет: 1) анонімність; 2) своєрідність протікання процесів міжособистісного сприйняття в умовах відсутності невербальної інформації; 3) добровільність і бажаність контактів; 4) ускладненість емоційного компонента спілкування, але в той же час – стійке прагнення до емоційного наповнення тексту, яке виражається в створенні спеціальних значків для позначення емоцій або в описі емоцій словами (у дужках після основного тексту послання); 5) прагнення до нетипової, ненормативної поведінки [3, с. 63–64].

Із метою виявлення найбільш актуальних, популярних і широко вживаних слів Інтернет-дискурсу в різних країнах

світу проводиться акція, що має назву «Слово року». Уперше такий захід було проведено в 1971 р. у Німеччині.

В англійській версії слово року почали обирати за ініціативою Американського діалектологічного товариства (*The American Dialect Society*).

Слово або словосполучення, яке визначається голосуванням незалежних лінгвістів, оголошується після закінчення календарного року [4].

В англійських країнах різні організації незалежно одна від одної беруть участь в обранні найпопулярніших неологізмів року. Так, укладачі Оксфордського словника англійської мови (*Oxford English Dictionary*), який вважається одним із найавторитетніших видань англійської мови у світі й регулярно поповнюється новими словами, оголошують слово року для Великої Британії та США (іноді це одне й те саме слово). У 2017 р. словом року було обрано *youthquake* (за аналогією з *earthquake* – землетрусом). Слово, яке було популяризоване під час загальних виборів у Великобританії, стосується молодих людей, які впливають на культурні, політичні чи соціальні зміни. Як зазначено на сайті медіакорпорації Бі-Бі-Сі, саме слово *youthquake* не таке вже й нове. Його вигадала ще в 1960-ті рр. редактор журналу *Vogue* Діана Вріланд для опису несподіваних змін у моді, музиці й соціальних відносинах [5]. Отже, сьогодні, доповнивши значення вже відомого слова, *youthquake* позначає молодих людей, які стоять за політичними змінами.

Іншими лексичними інноваціями за версією видавництва Оксфордського університету були такі слова: *milkshake duck* – стосується людини або речі, які в соціальних мережах спочатку здаються милими та привабливими, але незабаром з'ясовується, що вони мають неприємне минуле; *antifa* – скорочено від «антифашист»; *kompromat* (російський термін) – інформація, зібрана для використання в шантажі, як правило, у політичних цілях; *broflake* – людина, яка легко засмучується чи ображається через прогресивні настрої, що суперечать її більш традиційним або консервативним поглядам.

Нового значення набуло слово *unicorn* – процес розфарбовування, додавання фарб, особливо в їжу чи напої. Серед слів, що претендували на звання «слова року», також були виокремлені такі: *gorpcore* – стиль одягу, натхненний одягом для активного відпочинку; *newsjacking* – ситуативний маркетинг (практика використання поточних подій або новин таким чином, щоб рекламувати свій продукт чи бренд); *white fragility* – дискомфорт, який відчуває біла людина, стикаючись із інформацією про расову нерівність і несправедливість [6].

Вісімнадцять років поспіль американський лінгвістичний портал *Global Language Monitor* (*dani* – *GLM*) аналізує та відстежує тенденції використання мови в усьому світі, переважно англійської. Слова-лідери обираються з усього англомовного світу, який зараз налічує понад 2,35 мільярди носіїв. Так, за версією *GLM*, у 2017 р. слово *truth* було визнано словом року для глобальної англійської мови [7]. Друге місце посіла

лексична інновація *narrative*. Згідно з дослідженням *GLM*, проведеним ще у 2008 р., так звані *narratives* почали замінювати факти в політиці, ставши провісником для словосполучення «фальшиві новини».

До списку топу слів глобальної англійської мови за версією *GLM* також увійшли такі: *opioids* – опіоїди (синтетичні наркотичні препарати), через які помирає більше людей, аніж через насильницькі злочини із застосуванням зброї й автомобільні катастрофи разом узяті; *post-truth* – постправада (коли об'єктивні факти менш впливові, ніж емоції, викликані певною ситуацією); *woke* – усвідомлення проблем соціального та расового правосуддя; *Brexit* – вихід Сполученого Королівства з Європейського Союзу; *blessee* – ті, хто отримують фінансову підтримку завдяки багатому покровителю; *non-binary* – небінарний (гендерна ідентичність не вкладається в рамки бінарної гендерної системи); *anthropocene* – антропоцен (термін, який позначає поточний геологічний період із рівнем людської діяльності, що має великий вплив на Землю); *Latinx* – особа латиноамериканського походження (нейтральний термін).

Також зазначимо, що топ-фразу серед словосполучень року в *GLM* було визнано *Weinstein Effect* – ефект Вайнштейна (публічні звинувачення жінок у сексуальних домаганнях їх у минулому). Така назва утворена від імені американського продюсера Харві Вайнштейна, звинувачення на адресу якого викликали хвилю обурення проти сексуального насильства як суспільного явища. У багатьох країнах світу розгорнулася кампанія й розпочався рух під тегом *#MeToo* із заклик до жертв сексуальних домагань ділитися власним досвідом. Результатом стала низка скандалів і стрімка відставка багатьох відомих представників чоловічої статі по всьому світу.

Ім'ям року в *GLM* було названо ім'я Сі Цзиньпіна, Генерального секретаря Комуністичної партії Китаю (два роки поспіль, у 2015 і 2016 рр., визначне звання здобував Дональд Трамп, який боровся за посаду президента Америки) [7].

Провідний американський словник *Merriam-Webster* називає словом року таке, яке користувачі мережі вводять у пошукові системи протягом року найчастіше. У 2017 р. в якості переможця було обране слово *feminism*, кількість запитів якого зросла на 70% порівняно з попереднім роком. Сьогодні словник тлумачить фемінізм як «теорію політичної, економічної та соціальної рівності статей, а також організовану діяльність щодо підтримки прав та інтересів жінок» [8] (раніше використовувалося для позначення «якостей жінки»). На думку укладачів *Merriam-Webster*, інтерес до названого слова підвищився у зв'язку з масштабними акціями протесту жінок проти обрання президентом Дональда Трампа, новими ТВ-шоу на жіночі теми, а також флешмобом *#MeToo*.

Деякі роки поспіль укладачі тлумачного словника англійської мови «Collins Dictionary» також оголошують найпопулярніші слова [9]. Так, словами-лідерами в різні роки були обрані такі: *geek* – той, хто вміє працювати з комп'ютерами та здається більше зацікавленим ними, ніж людьми; комп'ютерний фрік (2013 р.); *photobomb* – зіпсувати фотографію; влізти в кадр, часто роблячи якісь дурниці, як-то смішне обличчя (2014 р.); *binge-watch* – регулярно й послідовно переглядати велику кількість телевізійних програм (2015 р.); *Brexit* – вихід Сполученого Королівства з Європейського Союзу (2016 р.).

У 2017 р. за версією «Collins Dictionary» словом року було визнане словосполучення *fake news*, яке тлумачиться як «неправдива, часто сенсаційна інформація, що поширюється під

видом новинних повідомлень». Укладачі словника у своєму блозі наголосили, що порівняно з попереднім роком частота вживання словосполучення «фейкові новини» у світових ЗМІ зросла на безпрецедентні 365% [10]. Подібне зростання пов'язане з президентською кампанією в США у 2016 р. Політичні оглядачі відзначили велику кількість веб-сайтів, що передавали фальшиві історії про кандидатів під виглядом новин. Популярності зазначеному словосполученню додав і американський президент Дональд Трамп, який нерідко використовує цей вираз на адресу ЗМІ.

Також «Collins Dictionary» кожного року публікує топ-10 слів англійської мови [11]. Так, лексичними інноваціями 2016 р., окрім слова-лідера *Brexit*, стали такі: *hygge* (із данської) – концепція створення приємної атмосфери, затишку; *mic drop* – кидок мікрофона (театральний жест, яким людина кидає або імітує падіння мікрофона на підлогу як фінал до промови або виступу); *trumpism* – трампізм (політика, яку пропагує Дональд Трамп, особливо така, що пов'язана з відмовою від нинішнього політичного устрою й енергійним прагненням до американських національних інтересів); *throw shade* – зачепити когось колочим, уїдливім зауваженням (часто в тонкій чи невербальній формі); *sharenting* – використання соціальних мереж, яке увійшло у звичку, для обміну новинами, фотографіями своїх дітей тощо; *snowflake generation* – «покоління сніжинок» (покоління, роки дорослішання якого припали на 2010-ті роки; назва підкреслює вразливість цих молодих людей як менш стійких і більш схильних до образ, ніж попередні покоління); *dude food* (сленг) – «їжа для чуваків» (нездорова їжа, як-от хот-доги, гамбургери тощо, яка вважається особливо привабливою для чоловіків); *uberization* – уберизація (прийняття бізнес-моделі, в якій послуги пропонуються на вимогу за допомогою безпосереднього контакту між клієнтом і постачальником, зазвичай за допомогою мобільних технологій); *JOMO (Joy of missing out)* – відчуття радості від відсутності (насолота, радість пропускати події, які не стосуються тебе особисто).

В Австралії акція щодо вибору слова року проходить за підтримки словника австралійського англійського «*Macquarie Dictionary*». Щорічно редактори вибирають короткий список нових слів, доданих до словника, і запрошують до голосування громадськість. У результаті презентуються два варіанти слова року – за версією експертного оцінювання та на основі громадського голосування. У 2017 р. такими словами визнано *milkshake duck* і *framily* (група друзів, близьких, як сім'я) відповідно [12].

Висновки. Підсумовуючи вищезазначену інформацію, робимо висновок, що словниковий склад сучасної англійської мови швидко реагує, відображає й фіксує зміни, що відбуваються в усіх сферах життєдіяльності людини. Очевидно, що лексичні інновації, пов'язані з Інтернет-дискурсом як новим типом комунікації, становлять яскравий матеріал для дослідження їхніх словотворчих особливостей.

У процесі створення нових лексичних одиниць беруть участь різні способи словотворення, при цьому можливі різноманітні поєднання способів словотвору. З огляду на наведені вище приклади ними є телескопія, аналогія, семантична деривація, гра слів, сленг тощо.

Появі неологізмів сприяють дві групи чинників: екстралінгвістичні й інтралінгвістичні. На основі дослідження з'ясовано, що екстралінгвістичними факторами виникнення лексичних інновацій є стан розвитку суспільства, науково-технічний

прогрес, поява нових соціально-економічних реалій, соціально значущі події, збільшення обсягів інформації, глобалізація тощо; внутрішньомовними факторами – прагнення носіїв мови поглибити уявлення про предмет або явище та потреба в їх нових емоційно-оцінних позначеннях завдяки наявності потенційних можливостей у самій структурі мови. З'ясовано, що найбільш важливими сферами появи нових слів є політичне й економічне життя суспільства, соціальні явища, сфера бізнесу й сучасних технологій, охорона здоров'я, розваги тощо.

Література:

1. Малярчук О. Особливості творення неологізмів-телескопізмів у сучасній англійській мові (на матеріалі лексикографічних джерел). URL: http://ddpu-filolvisnyk.com.ua/uploads/arkhiv-nomerov/2015/NV_2015_3/24.pdf.
2. Дзюбіна О. Структура, семантика та прагматика сленгових неологізмів соціальних мереж Twitter та Facebook (на матеріалі англійської мови): дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови». Львів, 2016. 206 с.
3. Виноградова Т. Специфика общения в Интернете. Русская и сопоставительная филология: Лингвокультурологический аспект. Казань, 2004. № 11. С. 63–67. URL: http://www.philology.ru/linguistics1/vinogradova_t-04.htm.
4. Word of the Year. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Word_of_the_year.
5. “Youthquake” declared word of the year by Oxford Dictionaries. URL: <http://www.bbc.com/news/uk-42361859>.
6. Word of the Year 2017: the shortlist. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/word-of-the-year/shortlist-2017>.
7. “Truth” is Top Word of the Year 2017 by The Global Language Monitor. URL: <https://www.languagemonitor.com/about/>.
8. Merriam-Webster’s 2017 Words of the Year. URL: <https://www.merriam-webster.com/words-at-play/word-of-the-year-2017-feminism/recuse>.
9. What is 2017’s word of the year? URL: <http://www.bbc.com/news/uk-41838386>.
10. The Collins Word of the year 2017 is... FAKE NEWS. URL: <https://www.collinsdictionary.com/woty>.
11. Top 10 Collins Words of the Year 2016. URL: <https://www.collinsdictionary.com/word-lovers-blog/new/top-10-collins-words-of-the-year-2016,323,HCb.html>.
12. Macquarie Dictionary Word of the Year. URL: <https://www.macquariedictionary.com.au/resources/view/word/of/the/year/>.

Радченко Т. А. Лексические инновации в Интернет-среде

Аннотация. Статья посвящена выяснению особенностей возникновения и функционирования лексических инноваций английского языка в Интернет-среде. Приведены примеры самых популярных неологизмов, прежде всего, 2017 г., по версиям авторитетных изданий английского языка.

Ключевые слова: неологизм, лексическая инновация, слово года, Интернет-среда.

Radchenko T. Lexical innovations in the Internet environment

Summary. The article is devoted to the clarification of the peculiarities of the emergence and functioning of lexical innovations of the English language in the Internet environment. Examples of the most popular neologisms, especially of the year 2017, according to the authoritative editions of the English language, are given.

Key words: neologism, lexical innovation, word of the year, Internet environment.